

• UNIVERSITETET I BERGEN

Universitetets Utdanningsutvalg

Til medlemmene i Universitetets utdanningsutvalg

Forslag til dagsorden møte i Utdanningsutvalget – Møte 8 2020

Tidspunkt: 3. desember kl. 09:00-12:00

Møtested: Digitalt v/Zoom

Forslag til dagsorden:

I Godkjenning av innkalling og dagsorden

II Godkjenning av protokoll fra UU-møte 22.oktober

III Diverse tilbakemeldinger fra utvalgsleder

Cirka 10 minutter

<i>Estimert Tidsbruk</i>		
15	Sak 54/20 Presentasjon	UiBCare
25	Sak 55/20 Vedtakssak	Oppfølging av Handlingsplan for utdanningskvalitet – status og videre oppfølging
25	Sak 56/20 Vedtakssak	Veiledende prinsipper for vurdering ved UiB
25	Sak 57/20 Drøftingssak	Evaluering av hybrid undervisning
15		Pause
20	Sak 58/20 Drøftingssak	NOKUT-evaluering av arbeidslivsrelevans i disiplinutdanninger
20	Sak 59/20 Drøftingssak	Rekruttering masterprogram
25	Sak 60/20 Drøftingssak	Tiltak for oppfølging av studenter under koronapandemien - Rapport fra ekspertgruppe
10	Sak 61/20 Orientering	Kortrapporter fra DigiTrans om studenters og underviseres opplevelser av studie- og undervisningssituasjonen etter nedstenging som følge av Covid-19

		- Saksnotat fra SA - Presentasjon v/Slates Kjetil Egelanddal
--	--	---

Kommende saker

Oppretting av masterprogram i religiøse minoriteter

Mandat for læringsdesignsteam

Student innovasjon

Lektorsenteret

Kandidatundersøkelse

Ex-phil og Ex-fac

Pedagogisk akademi / meritteringsordning for undervisere - nettside

Årshjulsaker i Utdanningsutvalget i 2020:

Februar: Studiebarometeret

Mars: Studiekvalitetskomite

Mai: Melding om internasjonalisering

Mai: Orientering om planer for opptaket

Juni: UU-seminar

September: Opptak og studentrekrutteringsmelding

September: Studiestart og fadderuken

September: Ex.phil. og ex.fac.

Oktober: Melding om opptaket

Oktober: Årsmelding fra Læringsmiljøutvalget

November: Studieportefølje

November: Opptaksrammer

November: Studiekvalitetsmeldingen

Desember: Oppfølging av Stortingsmelding nr. 16

Desember: Internt studiekvalitetsseminar

Page Break

Saker i Utdanningsutvalget 2020:

23. januar	Digitalt system for støtte til arbeid med studiekvalitet
	Revidering av retningslinjene for insentivordningen
	Systembeskrivelse for UiBs kvalitetsarbeid i utdanningene (Styresak 20.02.20)
	Policy for studielitteratur
	Universitetsdirektørens resultatmål Tildelingsbrevet
	Kvalitetsarbeid og utdanningsledelse Internasjonalisering Bachelorprogram på engelsk
	Dikus strategihøring
27. Februar	Studiebarometeret 2019
	Kvalitetsarbeid og utdanningsledelse Innovasjon og entreprenørskap Handlingsplan for innovasjon og entreprenørskap
	Diku utlysninger 2020
	Status for Arbeidslivsportalen og «vitenskapstorg/idébank» Innspill til utlysning fra Diku
	Uped- redesign av program i universitetspedagogikk
	UU-seminar i Brussel
26. Mars	Oppretting av studiekvalitetskomite
	Kvalitetsarbeid og utdanningsledelse Arqus- oppfølging
	Profil., omdømme og studentrekruttering
	Endring av grads- og studieforskriften: Vurderings- og undervisningsform i emneplaner
	Retningslinjer for konflikter, mobbing og trakassering som berører studenter (Styresak 23.04.20)

	Oppfølging av Kina-handlingsplanen (Styresak 23.04.20)
	Årsrapport fra Studentombudet
	Forsinket sensur for høsten 2019 (Styresak 28.05.20)
5. Mai	Kina handlingsplan - oppfølging
	Kvalitetsarbeid og utdanningsledelse
	Veiledning om vurdering av utdanningsfaglig kompetanse
	Melding om internasjonalisering
	Planer for opptaket
	Veiledning om vurdering av utdanningsfaglig kompetanse
3. Juni	UU-seminar
3. September	Veiledning om vurdering av utdanningsfaglig kompetanse inkl. mal for utdanningsfaglig mappe
	Organisering av EVU: Handlingsplan for etter- og videreutdanning
	Ex-phil
	Studentrekruttering
	Semesterstart inkl. fadderuke
	Utvexling/innveksling høsten 2020
30. September	Årsmelding fra Læringsmiljøutvalget
	Handlingsplan for styrking av læringsmiljøet – status v/Per Gunnar
	Melding om opptaket v/Ida
	Ex fac v/Per Gunnar
	Lektorsenteret v/Anniken (Aud Irene)
	Arbeidsrelevans v/Anniken
	Gjennomføringsprosjektet v/Svein Jarle

	Presentasjon av Studentparlamentets program v/studentrep (Martine Jordana Baarholm ev. Thea Line Myhr, Jógvan Helge Gardar)
22.oktober	Studieportefølje (også MA bærekraft og PPU)
	Opptaksrammer
	Studiekvalitetsmelding
	Møteplan for 2021
	Forsinket sensur
	Mentorordning
	Pedagogisk akademi / meritteringsordning for undervisere - nettside
	Møteplan 2021
3. Desember	Oppfølging av stortingsmelding nr. 16 Handlingsplan for studiekvalitet – status og videre oppfølging
	Læringsdesign
	Evaluering
	Nye vurderingsformer: Styrkt av LUB Variasjon Gjennomføring
	Rekruttering Master v/Svein Jarle Nymark
	NOKUT-evaluering av arbeidslivsrelevans i disiplinutdanninger v/Anniken Gjesdahl
	Bredde i studieprogram
	Student innovasjon
11. Desember	Internt studiekvalitetsseminar (Maks 70 personer per 3.aug.)

UNIVERSITETET I BERGEN

Universitetets Utdanningsutvalg

Ephorte:

Sak 54/20 #UIBCARE

Presentasjon og drøftingssak
Saksdokument fra Studieavdelingen

Notat

Til: Universitetets utdanningsutvalg

Fra: Studieavdelingen

Møte: 3. desember 2020

Bakgrunn

Studentdata fra UiB viser en klar sammenheng mellom antall studiepoeng studenter oppnår første studieår, og andelen som gjør seg ferdig med studiet på normert tid. Blant studentgruppen som avlegger mellom 21 og 30 studiepoeng første år er andelen som gjennomfører på normert tid kun 11 prosent. Tilsvarende er den hele 57 prosent for de som tar full studieprogresjon (60 studiepoeng). Starten på studiet har altså stor betydning for gjennomstrømmingen.

Nye studenter ved UiB får store mengder informasjon ved studiestart, inkludert informasjon om hvor de kan henvende seg når de får problemer - enten faglig eller på andre plan. Men selv om denne informasjonen ligger tilgjengelig på nettsider og løsninger som MittUiB, så er det utfordrende å nå studentene på deres arena og til rett tidspunkt. Det er en vanlig tilbakemelding fra studentene at de føler seg desorientert i mengden av informasjon, og at denne følelsen forsterkes av stress. Vi kan dermed ikke regne med at studentene selv leter etter informasjon på riktig sted til rett tid. I dag har vi ingen automatisk oppfølging av studenter som sliter i emner underveis i semesteret eller ved eksamen. Dette er spesielt kritisk for førsteårsstudenter.

#UiBCARE representerer en umiddelbar, personlig og direkte henvendelse til studenter som er i en situasjon der de enten har gått glipp av eller fått underkjent obligatoriske krav, og til studenter som har strøket eller ikke møtt på eksamen. Henvendelsen vil være i form av en sms, og vil i tillegg til en kort introduksjon gi konkrete alternativer til mulige årsaker til at studenten har havnet i den uheldige situasjonen. Ved å svare på meldingen, vil studentene kunne få en tilpasset oppfølging. Dette kan blant annet være å enten snakke med en studieveileder, fagperson eller en rådgiver fra Sammen. Løsningen skal på denne måten sørge for relevant hjelp når studentene er på et kritisk tidspunkt der mange er i tvil om hva de skal gjøre. I tillegg til relevant hjelp, vil de med dette få en følelse av å bli sett, at de ikke er alene, og at situasjonen de nettopp har kommet i ikke er så fatal som det oppleves der og da. Studentene skal få hjelp til å komme tilbake på rett spor og fullføre studiene.

UiB har en stor gruppe studiekonsulenter/studieveiledere som i dag driver mer med informasjonsarbeid enn med reell studieveiledning. I henvendelsen fra UiBCARE vil «samtale med studieveileder» være det første valget studentene får. Dette kan reaktualisere studieveiledning som et viktig tilbud som studentene vil oppleve som aktuelt, og benytte seg mer av enn i dag. Det vil også føre til et større fokus på denne delen av studieveilederstillingene, og vil naturlig kunne knyttes til kompetansehevingsarbeid hos denne gruppen.

UiBCARE vil kunne bygges på allerede eksisterende systemer og infrastruktur. Løsningen har et stort utviklingspotensial, og kan kobles til andre pågående prosjekter, som arbeid med gjennomføring, onboarding-prosjektet og mentorordningen.

Drøftingspunkt

Har Utdanningsutvalget innspill til det videre arbeidet?

Ephorte:

**Sak 55/20 Oppfølging av Handlingsplan for
utdanningssak – status og videre oppfølging**

Vedtakssak

Notat

Til: Utdanningsutvalget

Fra: Studieavdelingen

Møte: 3. desember 2020

Bakgrunn

[Handlingsplan for kvalitet i utdanning 2017-2022](#) Setter mål og prioriteringer for kvalitetsarbeidet i utdanningene ved UiB. Noen hovedaktiviteter er definert som gjennomgående i hele programperioden, mens andre er avgrenset i tid til ett eller to år.

Utdanningsutvalget har i løpet av planperioden hvert år vedtatt prioriteringer for felles satsningsområder på tvers av fakultetene for det kommende året. Ved inngangen til 2019 understreket utvalget betydningen av langsiktighet i arbeidet, slik at videreføring av aktiviteter som er satt i gang blir prioritert parallelt med at nye aktiviteter blir introdusert.

Formålet med denne saken er å si noe om status i forhold til handlingsplanen per i dag, samtidig som vi gjør noen felles prioriteringer på tvers av fakultetene for 2021.

Om oppfølging av handlingsplanen i 2020

Som følge av vedvarende lave tall for gjennomføring på normert tid, har det vært stort fokus på prosjekter som skal bidra til å forstå hvorfor gjennomføringsandelen er lav på bachelornivå, samt prosjekter som skal bidra til at flere studenter gjennomfører studiene på normert tid. Disse bør videreføres til 2021.

Et av prosjektene er *Gjennomføring på normert tid*, som skal lokalisere årsaker til manglende gjennomføring på normert tid, og å vurdere studiekvalitetstiltak som har best effekt på gjennomføringen. Et sentralt tiltak er å gjennomføre en undersøkelse der førsteårsstudenter svarer på spørsmål knyttet til faglig og sosial integrering i studiemiljøet i to omganger, ved semesterstart og semesterstutt. Formålet er å fange opp eventuelle endringer, og eventuelle årsaker til endringene. Prosjektet skal fullføres i 2021. Videre hadde kompetanseprosjektet *Kompetanseutviklingsprogram for studiekonsulenter (KUSK)* oppstart i 2019. Det har en overordnet målsetting om å bidra til økt gjennomføring på normert tid for studenter ved UiB. Programmet er i hovedsak rettet mot dem som har direkte kontakt med studenter, og skal bidra til god rolleforståelse slik at studiekonsulenter bedre skal kunne bidra til å støtte studentene i gjennomføringen av studiene. Hoveddelen av programmet ferdigstilles i 2020, og blir satt i drift etter det.

Videreføring av *mentorprosjektet*, som innebærer tett oppfølging av våre førsteårsstudenter, er et av satsningsområdene for 2020. Det forventes at tett faglig-sosial oppfølging av førsteårsstudenter vil øke sjansen for at studentene gjennomfører på normert tid. Prosjektet, som er et samarbeid med Sammen, får tilskudd fra Helsedirektoratet fram til 2022. I 2020 har samtlige av fakultetene deltatt i ordningen. Det er viktig med videre fremdrift i prosjektet, og det bør fortsatt være et prioritert satsningsområde.

Videre har økt satsing på *studentaktive og varierte undervisnings- og vurderingsformer* vært et prioritert område i 2020. Studiekvalitetsmeldingen viser at det er jobbet mye og godt på dette feltet ved alle fakultetene og i andre deler av UiB. Den viser også at det er jobbet mye med støttestrukturene som understøtter varierte undervisningsformer, slikt som kompetansetiltak i

læringsdesign og studentaktive læringsformer og omlegging til fleksible læringsarealer. Det er imidlertid en stor og tidkrevende jobb å få til endringer i ønsket volum når det gjelder dette. Det er derfor hensiktsmessig at arbeidet fortsatt er et prioritert område framover.

For 2020 var et av oppfølgingspunktene å utvikle plan og kapasitet i organisasjonen til å sikre utvikling av utdanningsfaglig kompetanse, i tråd med nye regler for vurdering av slik kompetanse ved tilsetting og opprykk. Det var også en målsetting å sikre at utdanningsfaglig kompetanse blir dokumentert slik at den lett lar seg sammenholde med forskningskompetanse i en samlet sakkyndig vurdering.

Dette er fulgt opp gjennom at den *universitetspedagogiske basisopplæringen* har fått endret struktur og tilnærming som følge av den nye forskriften. I tillegg er det utviklet egne kurstilbud som kan inngå i utdanningsfaglig kvalifisering til professor. Det er videre utarbeidet sjekklister for vurdering av utdanningsfaglig kompetanse og to veiledere, én for hver stillingskategori, som blant annet presenterer aktuelle forventninger og eksempler. Vi foreslår derfor at dette punktet justeres, og at målsettingen for 2021 blir at volumet på basisopplæringen bør styrkes.

Fremdriften i arbeidet med å integrere det *digitale støttesystemet i det systematiske kvalitetsarbeidet*, etter modell fra NTNU, er ikke ferdigstilt, og er dessuten forsinket som følge av koronasituasjonen. Dette punktet bør derfor videreføres til 2021.

Videre har prosjektet *Forventet utveksling*, vært et prioritert område i 2020. Dette er ikke ferdigstilt, og foreslår derfor at dette videreføres som satsningsområde i 2021.

Arbeidslivsrelevans, som inkluderer praksis, har et økt nasjonalt fokus, og det er en uttalt forventning om at UH-institusjonene fremover satser ytterligere på arbeidsrelevans for å heve kvaliteten og relevansen i utdanningene. NOKUT leverte i høst en rapport om arbeidsrelevans i disiplinutdanningene, og i 2021 kommer stortingsmeldingen om arbeidsrelevans i utdanningene.

Arbeidsrelevans er også viet plass i vår handlingsplan for kvalitet i utdanningene, der blant annet et av punktene er at det i alle studieprogram skal innføres minst ett praksisemne eller et emne der praksis er en integrert del. Begrepet «arbeidsrelevans» var ikke i bruk ved UiB på det tidspunktet handlingsplanen ble skrevet, og det er nærliggende å tilpasse handlingsplanens begrepsbruk ved å erstatte «praksis» med «arbeidsrelevans». Studiekvalitetsmeldingen antyder et økt fokus på arbeidsrelevans både ved fakultetene og gjennom de pågående fellestilltakene som pågår, blant annet gjennom å få på plass overordnede avtaler med sentrale aktører i arbeidslivet knyttet til arbeidsrelevans og også arbeidet med den nasjonale arbeidslivsportalen. På denne bakgrunn foreslår vi at arbeidsrelevans blir satt opp som satsningsområde for det kommende året.

Prioritering av fellestilltak for 2021?

Med basis i Studiekvalitetsmeldingen og statusgjennomgang av handlingsplanen ved fakultetene, foreslås følgende innsatsområder for 2021

- Videreføring av mentorprosjektet, og tett oppfølging av førsteårsstudenter i prosjektet.
- Forventet utveksling.
- Fortsatt betydelig satsing på studentaktive og varierte undervisnings- og vurderingsformer, inklusive ulike måter å bruke fleksible undervisningsarealer på.
- Øke kapasiteten i universitetspedagogisk basisopplæring for undervisningsstillinger.

- Integrere et digitalt støttesystem, etter modell fra NTNU, i det systematiske kvalitetsarbeidet. Formålet er å sikre informasjonsflyt- og lagring i fire sentrale prosesser; studieplanrevisjon, emneevaluering, programevaluering og programportefølje
- Følge opp og videreføre gjennomføringsprosjektene, herunder *KUSK*, arbeidet i styringsgruppen for gjennomføringsprosjektet samt mentorprosjektet. Erfaringer fra disse skal ligge til grunn for det videre arbeidet med gjennomføring på normert tid.
- Legge til rette for større grad av arbeidsrelevans blir innarbeidet i studieprogrammene

Forslag til vedtak:

- Utdanningsutvalget tar redegjørelse av status for Handlingsplan for kvalitet i utdanning til orientering.
- Prioriterte fellestiltak blir vedtatt i møtet, i tråd med forslag fra og diskusjon blant utdanningsutvalgets medlemmer

Ephorte: 2019/3427

Sak 56/20 **Veiledende prinsipper for vurdering ved UiB**

Vedtakssak

Saksdokument fra Studieavdelingen og forslag fra arbeidsgruppe

Notat

Til: Utdanningsutvalget

Fra: Studieavdelingen

Møte: 3. desember 2020

Bakgrunn

Bør UiB introdusere retningslinjer for vurderingspraksis i utdanningene? Spørsmålet ble drøftet av Utdanningsutvalget for ett år siden, i møte 3. oktober 2019 (sak 41/19). Til grunn for diskusjonen lå rapporten [Vurderingsstrategi og retningslinjer for vurdering](#), fra en bredt sammensatt arbeidsgruppe. En av arbeidsgruppens anbefalinger er at UiB bør utvikle en helhetlig plan for videre utvikling av vurderingssystem og vurderingsrutiner, og rapporten inneholder et utkast til retningslinjer for vurdering. Utkastet er omarbeidet i tråd med Utdanningsutvalget sine tilbakemeldinger, og vedlagt her i form av et forslag til veiledende prinsipper for vurdering.

Utdanningsutvalget gav sin tilslutning til arbeidsgruppens analyse og vurderinger, men var kritiske til bruken av begrepet «retningslinjer». Det kom følgende innspill i møtet:

- For KMD vil felles retningslinjer være utfordrende på bakgrunn av en eksamensform med utøvende og skapende eksamen.
- Språkbruken og hvordan dette presenteres i organisasjonen er viktig.
- Retningslinjer skaper lett støy.
- Formålet er ikke å gi retningslinjer, men å gi noen prinsipper for vurdering og at de skal si noe om i hvilken retning vi som institusjon ønsker å gå. Tanken er at de skal være til hjelp.
- Når det gjelder begrepsbruk, kan rammeverk for vurdering eller vurderingsprinsipper være et alternativ til retningslinjer.
- Prøveordningen med utvidet handlingsrom for pedagogisk utviklingsarbeid bør fortsette. Det er få som søker om dispensasjon. Det oppfordres derfor til å gå ut i fagmiljøene og se om det er noen som kan stimuleres.
- Søknadsprosedyren er en hemsko. Søknadsprosessen bør gjøres enklere

Aktuell situasjon

Siden oktober 2019 er behovet for veiledende prinsipper for vurdering aktualisert av forslaget til ny lov om universiteter og høyskoler, som kom i februar, og pandemien som fra måneden etter har hatt vidtrekkende konsekvenser for undervisning, læring og vurdering. Om vi ser fremover i tid, vet vi at NOKUT planlegger sitt periodiske tilsyn med det systematiske kvalitetsarbeid ved NTNU, UiB, UiO og UiT i 2022.

I et kvalitetsperspektiv, slik det også kommer til uttrykk i UiBs egen Handlingsplan for kvalitet i utdanning 2017–2022, har samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelser, undervisning, læringsaktiviteter og vurderingsformer stor betydning for studentenes læring og prestasjoner. Satt på spissen kan vi si at alt begynner med vurdering, fordi valg av vurderingsform virker inn på *hvor mye tid* studentene bruker på læringsarbeidet og på deres *tilnærming til læring*. Eksamensordningene kan medvirke til at de satser på forståelse og meningskonstruksjon

fremfor overflatelæring, pugg og memorering.

Når handlingsplanen slår fast at studieprogrammene skal være kjennetegnet av studentaktive og varierte undervisnings- og vurderingsformer som fremmer læring, er det også fordi det er mer enn studentens kunnskap som skal være gjenstand for vurdering. Læringsutbytte i form av ferdigheter og generell kompetanse, som samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning, skal bli vurdert på linje med forståelse av teorier, fakta, begreper og prinsipper.

Vurdering

«Det er åpenbart at vi henger fast i en forestilling om at eksamen først og fremst skal være en kontroll av at studentene har lest pensum», skriver UiB-professor Arild Raaheim i boken Eksamensrevolusjonen fra 2015, som inneholder råd og tips om eksamen og alternative vurderingsformer. Fakultetenes egne tall fra 2019 viser at han kan ha rett, i alle fall om vi ser samlet på dem. Med unntak av KMD, dominerer saleksamen bildet, sammen med hjemmeeksamen og oppgaver av ulike slag.

Om vi bare ser det store bildet, mister vi imidlertid av syne at det er klare variasjoner fakultetene imellom, slik det også er variasjon internt ved fakultetene og mellom ulike studieprogram. Mappesvurdering, som vektlegger egenvurdering og refleksjon over egen progresjon, har en sentral plass ved Fakultet for kunst, musikk og design, og vinner terreng også i andre fagmiljø.

Betydningen av tilbakemelding i form av underveisvurdering, eller formativ vurdering, ble understreket i TALIDA (Teaching and Learning in the Digital Age), et toårig utviklingsprosjekt som omfattet redesign av nærmere 30 UiB-emner. Samtlige fakultet var representert i prosjektet, som ble ledet av førsteamanuensis Robert Gray. TALIDA gav grobunn for videre utviklingsarbeid i andre emner, og har utvidet vår forståelse av at vurderingsformen i et emne ikke kan forstås uavhengig av læringsutbyttet som er fastsatt, studentenes læringsprosesser og undervisningen som inngår i emnet.

Denne forståelsen er fundamentet for det reviderte forslaget til veiledende prinsipper for vurdering ved UiB. Siktemålet er at de skal være retningsgivende for utvikling av vurderingspraksiser som setter studentene og deres læring i sentrum, også når pragmatiske og kortsiktige hensyn må veie tungt. Å introdusere veiledende prinsipper handler dernest om å bidra til utvikling av et felles begrepsapparat for å diskutere vurdering, og om å synliggjøre at alle vurderingsformer er omfattet av samme prinsipielle krav om pålitelighet, gyldighet, transparens og rettferdighet.

Spørsmål til drøfting

For at veiledende prinsipper for vurdering skal bli retningsgivende i utviklingen av studieprogram og emner,

- hvordan sørger vi for forankring på alle nivå, fra det enkelte emne og studieprogram til institusjonen som helhet?

- hvordan bør UiB følge opp arbeidsgruppens forslag om å utarbeide en helhetlig plan for videre utvikling av vurderingssystem og vurderingsrutiner?

Forslag til vedtak:

Utdanningsutvalget anbefaler at UiB introduserer *Veiledende prinsipper for vurdering* som et felles grunnlag for vurdering av studenters læring, progresjon og prestasjoner.

Utdanningsutvalget anbefaler også at prinsippene blir innarbeidet i UiBs kvalitetssystem for utdanning, slik at de blir retningsgivende i sikring og utvikling av kvalitet i emner og studieprogram.

Veiledende prinsipper for vurdering i utdanningene ved UiB¹

Vurdering har en sentral plass i akademisk virksomhet, utdanning inkludert. Fra læringsforskningen vet vi at valg av vurderingsform virker inn på hvor mye tid studentene bruker på læringsarbeidet og har direkte effekt på deres tilnærming til læring. For å kunne legge til rette for en ønsket utvikling innen vurdering, er det behov for å trekke opp de strategiske målene og grunnprinsippene som vil understøtte pedagogisk fundamentert nytenkning rundt vurdering. I Raaheim et al. (2018) sine undersøkelser kom det frem at få, om noen, av de norske UH-institusjonene har en vurderingspolicy. Ekspertgruppen for vurdering definerer vurderingspolicy som følger i artikkelen:

An assessment policy is a set of guidelines applicable to assessment within a particular institution (Gynnild 2017). This set of guidelines points to and explains the underlying principles in assessment, and may be followed by an assessment guide which describes different assessment methods.²

«Policy» kan ikke uten videre oversettes i samme kontekst fra engelsk til norsk, og bør derfor ikke brukes. Vi har landet på at veiledende prinsipper for vurdering bedre definerer «assessment policy» enn vurderingsstrategi.³

Prinsippene vil være med og danne grunnlag for det videre strategiske og praktiske arbeidet med vurdering og utdanningsutvikling ved UiB.

¹ https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/rapport_fra_arbeidsgruppen_for_vurderingsstrategi_og_retningslinjer_for_vurdering.pdf

² Raaheim et al., 2018, s. 3.

³ Jfr. blant annet begrepsdefinisjon og etablerte tolkninger <https://keydifferences.com/difference-between-strategy-and-policy.html>

Prinsipper og kjennetegn

Overordnet mål for vurdering

Vurdering av studentenes prestasjoner og progresjon inngår som en viktig del av undervisnings- og læringsprosessene ved institusjonen. Både undervisnings- og vurderingsaktivitetene tar utgangspunkt i de spesifikke studieprogrammernes egenart og tradisjoner. Universitetet i Bergen arbeider for å tilby helhetlige studieprogram med meningsfylt samsvar mellom undervisning, læring og vurdering. Det innebærer at undervisningens innhold og form, sammen med de vurderingsformer som benyttes, skal sikre at gjeldende læringsutbytte i form av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse oppnås. Et overordnet mål er å sikre at UiBs kandidater har de kunnskaper og ferdigheter som fagene krever, og som gjør dem i stand til å møte fremtidige utfordringer og læringsoppgaver. Ved Universitetet i Bergen er det et mål at studentene skal få variert erfaring, både i å bli vurdert, men også med å vurdere seg selv og sin egen læring.

Vurdering av, for og som læring

Vurdering kan ha flere siktemål og kan gjennomføres på ulike måter. Vurderingens siktemål kan være *formativt*, med vekt på læring for studentene, *summativt*, med vekt på kontroll av studentenes læring eller *diagnostisk*, med vekt på å sikre informasjon om hvordan vurderingsprosessen, inkludert vurderingsform og sensur, fungerer. Når det gjelder vurderingsform kan vi skille mellom:

- vurdering *av* læring
- vurdering *for* læring
- vurdering *som* læring

Vurdering av læring (summativ vurdering/sluttvurdering) innebærer et klart skille mellom undervisnings- og læringsaktiviteter på den ene siden, og vurdering på den andre. Denne vurderingsformen har sine røtter i behavioristisk læringsteori, der læring blir betraktet som akkumulasjon av kunnskap. Siktemålet for denne måten å vurdere på er primært å kontrollere hva og hvor mye studentene har tilegnet seg av gjeldende kunnskaper, ferdigheter og kompetanser. Den tradisjonelle eksamenen (skriftlig eller muntlig skole- eller hjemmeeksamen) er et eksempel på summativ vurdering.

Ved **vurdering for læring (formativ vurdering/underveisvurdering)** er siktemålet å koble vurdering til pågående undervisnings- og læringsaktiviteter, f.eks. ved at studentene får tilbakemelding på eget arbeid med muligheter for å forbedre dette før endelig vurdering. Det teoretiske bakteppet for denne vurderingsformen finner vi innenfor konstruktivismen, der læring blir betraktet som en aktiv konstruksjonsprosess. Den lærende tar imot informasjon, tolker den og knytter den sammen med tidligere erfaring og kunnskap som fører til ny forståelse. Der summativ vurdering finner sted separat fra og etter at undervisnings- og læringsaktiviteter er avsluttet og målet er å kontrollere hva og hvor mye studentene har tilegnet seg, skjer formativ

vurdering underveis som en integrert del av læringen ettersom selve læringsprosessen også er viktig å vurdere. Tilbakemelding fra underviser er et viktig bidrag for å hjelpe studentene med å bevisstgjøre egen læring. Arbeid med, og tilbakemelding på, ulike dokumentasjonsoppgaver som skal inngå i en mappe er eksempel på formativ vurdering. I tilfeller hvor hele eller deler av mappen legges frem for sluttvurdering, får vi en kombinasjon av formativ og summativ vurdering.

Vurdering som læring («sustainable assessment»/studentmedvirkende vurdering) skiller seg fra de to førstnevnte ved at studentene aktivt trekkes inn i vurderingsprosessen, f.eks. ved at de bidrar i forbindelse med utvikling av vurderingskriterier, og i vurderingen av seg selv (egenvurdering) og medstudenter (kollegavurdering). Det teoretiske grunnlaget for denne måten å vurdere på, finner vi innenfor sosiokulturelle perspektiv på kunnskap og læring, som innebærer at kunnskap blir konstruert gjennom samhandling i en bestemt kontekst og faglig praksis. Der studentene blir gjenstand for vurdering ved så vel summativ som formativ vurdering, er siktemålet ved studentmedvirkende vurdering å gjøre vurdering til en læringsaktivitet som også bidrar til å utvikle studentenes overførbare ferdigheter.

Vurderingskriterier og karaktersetting

Vurdering kan baseres på ulike prinsipper eller vurderingskriterier:

Normbasert vurdering gjøres med referanse til en bestemt standard, det som regnes som en gjennomsnittlig prestasjon, og sammenligningen gjøres mellom representanter for en gitt populasjon.

Ved **kriteriebasert vurdering** er standarden satt i form av visse forhåndsdefinerte kriterier som sier noe om hvilken og hvor mye kunnskap studentene skal ha tilegnet seg, og som studentene vurderes i forhold til.

Ved **ipsativ vurdering** er standarden studentens egen prestasjon. Den enkelte student sammenlignes med seg selv, og vurderingen er et uttrykk for hvordan vedkommende utvikler seg over tid.

Ofte vil vurderingen ha innslag av alle disse prinsippene, ettersom vurdering alltid innebærer skjønn. Ved Universitetet i Bergen er det et overordnet mål for vurdering at denne gjøres i form av kriteriebasert vurdering. Karaktersetting gjøres i henhold til Universitets- og Høyskolerådets generelle karakterbeskrivelser.

Sensorveiledning

I universitets- og høyskoleloven er det fastsatt at det skal utarbeides skriftlig sensorveiledning til alle eksamener (§ 3.9 (2)). Denne skal være tilgjengelig for kandidatene etter at karakterene er fastsatt (§ 5.3 (3)), eller den kan være tilgjengelig for studentene før vurdering (jfr. kriteriebasert vurdering). Ved Universitetet i Bergen er det vedtatt allmenne retningslinjer for slik sensorveiledning.

Hvordan velge rett vurderingsform?

Vurderingsformen må ses i sammenheng med gjeldende læringsutbytter og de øvrige undervisnings- og læringsaktiviteter. Valg av vurderingsform må også gjøres i tråd med seks overordnede prinsipper:

Samsvar

Dette overordnede prinsippet handler om at vurderingen skal samsvare med fagets egenart og med lærings, arbeids- og undervisningsformene som er planlagt. Til sammen skal læring, undervisning og vurdering utgjøre en meningsfull helhet.

Pålitelighet

Handler om vurderingens konsistens, altså at samme prestasjon blir gitt samme vurdering på ulike tidspunkt eller av ulike vurderingspersoner. Tradisjonelt har dette vært løst ved bruk av to sensorer, gjerne en ekstern og en intern. Med formativ vurdering (underveisvurdering), kan det være lite hensiktsmessig med en ekstern sensor, da må pålitelighetsprinsippet imøtekommes på andre måter, for eksempel ved å flere undervisere arbeide sammen i et «lærerteam» som kan kryssllese ulike studenters mapper.

Gyldighet

Dette prinsippet handler om at studentene får målt og dokumentert det som faktisk er intensjonen med vurderingen. Dersom lærestedet ønsker å dokumentere en medisinstudents evne til å kommunisere med en pasient, vil en praktisk eksamen med f.eks. rollespill kanskje være den beste prøveformen, dersom det lar seg gjennomføre.

Autentisitet

I denne sammenhengen betyr autentisitetsprinsippet at dokumentasjonen/prestasjonen som skal vurderes kan tilbakeføres til oppgitt kandidat og ingen andre. Tradisjonelt har dette prinsippet blitt imøtegått ved bruk av kontrollerte fysiske eksamenslokaler, andre måter å imøtekomme dette på, er tett oppfølging og tilbakemelding med underveisvurdering. Et annet aspekt ved dette prinsippet handler om akademisk redelighet, god kildebruk og plagiering.

Transparens

Dette prinsippet handler om at det er utarbeidet felles forståtte og tilgjengelige kriterier for vurdering og vektning av prestasjonen/dokumentasjonen. Sensorveiledning og åpne vurderingskriterier/scoringsskjema tilgjengelig for studentene før vurdering vil imøtekomme dette prinsippet.

Rettferdighet

Handler om at vurderingen må utformes slik at den yter rettferdighet til kandidatens bidrag uten å diskriminere på grunnlag av forhold som rase, kjønn, etnisitet, språk, alder osv. Dette prinsippet blir stort sett ivaretatt med anonymisert vurderingsordninger, men etter hvert som alternative vurderingsformer og kanskje særlig formativ vurdering blir mer vanlig, må dette prinsippet ivaretas på andre måter. Transparente vurderingskriterier og økt samarbeid mellom lærere kan være eksempler på andre måter å ivareta rettferdighetsprinsippet.

En bestemt vurderingsform vil ikke kunne tilfredsstillere alle disse prinsippene like godt, og det er derfor behov for å gjøre en viss avveining. En slik avveining må blant annet gjøres med utgangspunkt i læringsutbyttebeskrivelsene for studieprogram og emner.

Ephorte:

Sak 57/20 Evaluering av hybrid undervisning

Drøftingssak

Notat

Til: Utdanningsutvalget

Fra: Studieavdelingen

Møte: 3.desember 2020

Bakgrunn

Koronasituasjonen har ført til en endret undervisningssituasjon for undervisere og studenter ved at det er tatt i bruk nye digitale verktøy i undervisningen. I løpet av vårsemesteret fikk UiB på plass digitale verktøy som Zoom og Kaltura. Disse er integrert i Mitt UiB og tilgjengelige via hjemmekontor og eget utstyr. I tillegg er det blitt innstallert opptaksutstyr i over 100 undervisningsrom, der det er mulig å bestille opptak med eller uten strømming. Denne tjenesten er også integrert i Mitt UiB.

Hybrid undervisning

I høstsemesteret har undervisningen ved UiB foregått dels fysisk og dels via digitale flater. Smitteverntiltak har ført til en reduksjon i antallet som kan delta i undervisningsrommene, noe som ført til at mange har gått over til en form for hybrid undervisning.

Det er mange varianter av hybrid undervisning. Den mest vanlige formen for hybrid undervisning i forbindelse med pandemien er at noen studenter har deltatt fysisk i undervisningsrom på campus mens andre har deltatt digitalt i sanntid. Vanligvis betyr dette at underviser er til stede i undervisningsrommet mens noen studenter deltar via en nettløsning. En annen variant er at underviser er til stede via nettet mens noen studenter er i undervisningsrommet. Undervisning i denne situasjonen er avhengig av at underviser allierer seg med noen som kan bistå med teknisk oppkobling i undervisningsrommet. Hybrid undervisning kan også foregå som flercampusundervisning, der undervisningen skjer mellom tilrettelagte rom på to eller flere campuslokasjoner, og alle studentene deltar i campusundervisning ved fysisk tilstedeværelse i et av de tilrettelagte undervisningsrommene. En litt annen variant er der undervisningen blir tatt opp og lagt ut slik at studenter på nett ikke må delta i sanntid. Undervisningsformen blandet læring blir også sett på som en del av hybrid undervisning.

Hybrid undervisning tilfører flere dimensjoner underviser må forholde seg til utover faglige, pedagogiske og tekniske forberedelser. Denne undervisningen kan være krevende både for studenter og undervisere, noe som gjør planleggingen viktig for hvordan undervisningen skal gjennomføres praktisk og teknisk. Undervisningen kan føre til ulik opplevelse av studietilbudet for studentene. Et viktig aspekt er hvordan aktivitetene som faller bort for studentene som ikke deltar på campus sammen med underviser kan kompenseres.

Når det gjelder hva som kjennetegner god hybrid undervisning, blir blant annet vektlegging av studentaktiv læring, bruk av varierte arbeidsformer, tilrettelegging for interaksjon og samhandling både i og utenom undervisningsøktene, tilstrekkelig og lik tilgang til underviser(e) for alle studentene og samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelser og læringsaktiviteter trukket fram.

Ved UiB tilbyr UiB læringslab jevnlig webinarer hvor ansatte kan få opplæring i bruk av digitale verktøy. De har revidert anbefalinger og veiledninger for hybrid undervisning og utarbeidet eget nettkurs for studenter om digitale arbeidsmetoder og teknologi for læring <https://mitt.uib.no/courses/25566>.

Evaluering

Det er ønskelig å gjennomføre en evaluering av hvordan hybrid undervisning er blitt praktisert og hvordan undervisningsformen har fungert ved UiB i høst. Bakgrunnen for det er at dette er en undervisningsform, som er mer krevende å gjennomføre både teknisk og praktisk. Det har vært noen utfordringer knyttet til videonotat-løsningen, som ikke har fungert så godt teknisk. I tillegg har studentene i enkelte emner uteblitt fra forelesningene, og de har vært mer fornøyde med emner som har hatt ren nettundervisning sammenlignet med emner som har hatt strømmete forelesninger.

Formålet med evalueringen er å få en oversikt over hele prosessen rundt hybrid undervisning, dvs. fra planlegging og tilrettelegging til selve gjennomføringen av undervisningen og hvordan dette har fungert. Sentrale spørsmål kan være om undervisningen fungerte etter hensikten, om de som deltok digitalt deltok på lik linje med de som deltok fysisk.

I evalueringen bør det kartlegges i hvor stor utstrekning hybrid undervisning har vært brukt, lokasjon, hvilke emner/fag, og hva slags type hybrid undervisning som er blitt gjennomført.

For å evaluere hvordan hybrid undervisning har fungert, bør den vurderes opp mot alternativene heldigital og fysisk undervisning når det gjelder faktorer som læringsutbytte, studentaktivitet og interaksjon.

Planlegging og gjennomføring av hybrid undervisning involverer flere aktører som undervisere, studenter og tilretteleggere. For å få et bilde på hvordan prosessen rundt planlegging, gjennomføringen og tilrettelegging av undervisningen har vært, er det derfor viktig å inkludere alle disse aktørene i evalueringen. I den forbindelse bør det avdekkes i hvor stor grad underviser/fagmiljø har samarbeidet med lokal administrasjon og om det var en god arbeidsdeling mellom underviser (fokus på det faglige og pedagogiske) og administrasjon (fokus på det praktiske etc.) I tillegg finnes det ulike støttemiljø/ressurser, og hvilke av disse underviserne benyttet seg av og i hvor stor grad de fikk hjelp og støtte bør også undersøkes. Tilretteleggerne sin erfaring med prosessen, hva som har gått bra og hva som har vært utfordringene, er også sentralt å få kartlagt.

Når det gjelder undervisere er det viktig å undersøke tidsbruk på å omorganisere til hybrid, om hybrid undervisning har forandret innholdet i undervisningen, om hybrid har forandret pedagogisk tilnærming på undervisningen, hva som har fungert, hva som har vært utfordringer, og om de har fått opplæring og tilrettelegging. I tillegg vil det være interessant å få tilbakemelding på om det er deler av hybrid undervisningen de ønsker å videreføre og hvorfor etter covid19.

Aktuelle problemstillinger til studentene kan være hvor mye av undervisningen som har vært hybrid og om de har deltatt fysisk eller via nett. Dersom de kunne velge mellom å delta fysisk eller på nett, hvordan de har valgt og hvorfor. I tillegg er spørsmål om hva som har fungert og

hva som har vært utfordrende sentrale. Det vil også være interessant å få tilbakemelding på om det er deler av hybrid undervisningen de ønsker videreført og hvorfor etter covid19.

Oppdrag

Formålet med evalueringen er å få en oversikt over hele prosessen rundt hybrid undervisning, dvs. fra planlegging og tilrettelegging til selve gjennomføringen av undervisningen, og hvordan denne har fungert. I den forbindelse er det viktig å undersøke hvordan hybrid undervisning er blitt praktisert og hvordan undervisningsformen har fungert med tanke på studentaktiv læring, bruk av varierte arbeidsformer, tilrettelegging for interaksjon og samhandling, tilstrekkelig og lik tilgang til underviser(e) for alle studentene og samsvar mellom læringsutbyttebeskrivelser og læringsaktiviteter.

Evalueringen må inneholde en klar definisjon av hva hybrid undervisning er og det må komme tydelig fram hva som er gjenstand for evaluering, slik at evalueringen blir målrettet.

Målgruppen for evalueringen skal være studenter, undervisere og administrativt ansatte som har tilrettelagt for hybrid undervisning. Det skal utarbeides problemstillinger knyttet til disse aktørenes erfaringer med hele prosessen rundt hybrid undervisning.

Spørsmål til drøfting:

- Hvilke andre aspekter bør inkluderes i oppdragsbeskrivelsen?

Saken legges fram for Utdanningsutvalget til drøfting.

Ephorte:

**Sak 58/20 NOKUT-evaluering av arbeidslivsrelevans i
disiplinutdanninger**

Drøftingssak

Notat
Til: Utdanningsutvalget
Fra: Studieavdelingen
Møte: 3.desember 2020

Bakgrunn

I september publiserte NOKUT rapporten [Evaluering av arbeidslivsrelevans i disiplinutdanninger](#). Det er en uttalt politisk forventning om at UH satser mer på arbeidslivsrelevans fremover for å heve kvaliteten og relevansen på utdanningene. Dette henger også sammen med arbeid med frafall, hvor økt arbeidslivsrelevans i utdanningen ansees som et av flere virkemidler.

Rapporten inngår i [NOKUTs Operasjon praksis 2018-2020](#) som ble initiert på bakgrunn av fritekstkommentarer fra Studiebarometeret som handlet om praksis, og hvor det kom frem at studenter beskriver et slags «praksislotteri» der noen stikker av med vinnerloddet og får en god opplevelse i praksis, mens andre ikke gjør det.

Denne rapporten, som ser spesielt på disiplinutdanninger, ble utført på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet som et kunnskapsgrunnlag inn i arbeidet med [stortingsmeldingen om arbeidsrelevans som er varslet i 2021](#).

Med utgangspunkt i oppdragsbrevet satte NOKUT opp fire overordnede mål for evalueringen:

1. Gi Kunnskapsdepartementet et kunnskapsgrunnlag til «Arbeidsrelevansmeldingen».
2. Bidra til at studieprogramledere har gode verktøy for å skape arbeidslivsrelevante studieprogrammer.
3. Identifisere hvordan ulike studieprogrammer jobber for å sikre arbeidslivsrelevans og vurdere kvalitetstilstanden til dette arbeidet.
4. Identifisere faktorer som hemmer og fremmer studieprogrammernes arbeidslivsrelevans.

Til evalueringen ble det valgt ut fire studieprogrammer innen matematisk-naturvitenskapelige fag, tre innen samfunnsvitenskapelige fag og fire innen humanistiske fag, til sammen 11 studieprogrammer. Fra Universitetet i Bergen (UiB) deltok masterprogrammet i sosialantropologi og bachelorprogrammet i filosofi.

Kort om metode

Evalueringen hadde knappe tidsrammer som satte føringer for arbeidet. For eksempel er det ikke gjort ressurskrevende kvalitative innsamlingsmetoder. Synspunkter og data fra arbeidslivet er heller ikke innhentet, så komitéen har derfor i liten grad vurdert rollen til arbeidslivet inn i dette som en aktør.

Kunnskapsgrunnlaget og kilder har vært forskningsartikler, policydokumenter (St.mld. og NOU-er), rapporter (NIFU), kronikker, NOKUT-rapporter, Studiebarometeret, høringsvar fra lærestedene til kommende Arbeidsrelevansmelding, kandidatundersøkelser. Studiebarometeret

har vært en viktig kilde på studieprogramnivå. Ellers har det vært lite data tilgjengelig på programnivå, så det har blitt lagt stor vekt på studieprogrammernes egne evalueringer av programmene. Studieprogrammene ble bedt om å lage programbeskrivelser av hvordan de tilnærmer seg arbeidslivsrelevans, hvordan de jobber for å utvikle den og hvordan de vurderer hvor godt de lykkes (s. 25 og 26).

Den sakkyndige komitéen (se sammensetning på s. 3-4) har dermed gjennomført 11 kvalitative casestudier av hvordan de utvalgte studieprogrammene oppfatter arbeidslivsrelevans, hvordan de jobber for å fremme det og hva som hemmer eller fremmer dette arbeidet. Casestudiene (eller programvurderingene) i kapittel 4 er satt sammen av data fra selvevalueringene og dokumentasjon samlet inn av NOKUT og sendt inn av de utvalgte studieprogrammene. Underveis har studieprogrammene blitt involvert på flere måter.

Premisser og problemstillinger

Før hovedfunn, anbefalinger og tiltak presenteres er det behov for en kort gjennomgang av noen sentrale premisser eller problemstillinger innenfor tematikken.

Begrepet arbeidslivsrelevans

Flere av de høyere utdanningsinstitusjonene som har gitt hørings svar til den kommende meldingen om arbeidslivsrelevans etterlyser en klarere definisjon av arbeidslivsrelevansbegrepet, deriblant UiB. NOKUT imøtekommer dette i rapporten og uttrykker at det er nødvendig med en bred forståelse for at den skal kunne fungere for både profesjons- og disiplinutdanninger og romme både faglig og mer generisk kompetanse (s. 12). Det påpekes likevel at utdanningssektoren og arbeidslivet ofte har ulike oppfatninger av hva som er de viktigste ferdighetene i arbeidslivet (s. 12-13). Det kan derfor være en svakhet i rapporten at representanter fra arbeidslivet som nevnt ikke har vært involvert i evalueringen.

Det blir tatt opp som en bekymring i selvevalueringen fra masterprogrammet i sosialantropologi ved UiB at de kjenner på en stor forventning om å få til praksis gjennom egne praksisemner, og at andre arbeidsrelevante aktiviteter ikke anerkjennes på lik linje. (s. 63-65). Rapporten understreker flere ganger at det ikke sees på som hensiktsmessig å redusere arbeidslivsrelevansbegrepet til å handle kun om praksis i tradisjonell forstand, men at det er viktig å se på hele bredden av aktiviteter og tiltak.

Det er også verdt å merke seg at nummer to på listen over komitéens hovedkonklusjoner sier at «Variasjon i tiltak er en forutsetning for god arbeidslivsrelevans» og dette utdypes på s. 14-15 hvor det også pekes på at det finnes utallige måter å samarbeide med arbeidslivet på, og videre at det på studieprogramnivå i stor grad er opp til partene selv å utforme hensiktsmessige samarbeidsformer.

Studentperspektivet

Følgende står i rapporten om oppfattelse av tilknytning til arbeidslivet for studenter på disiplinutdanninger:

Mens studenter ved studieprogrammer av typen politi, medisin, tannlege, sykepleier, kunst, ingeniør og psykologi rapporterer om høy til middels opplevd tilknytning til arbeidslivet (gjennomsnittsskår fra 4,1 ned til 3,0 avhengig av studieprogram på en skala

fra 1-5 samt vet ikke/ikke relevant), opplever studenter ved disiplinutdanninger lavere tilknytning til arbeidslivet (gjennomsnittsskår fra 2,9 ned til 2,3 på en skala fra 1-5 samt vet ikke/ikke relevant). (s. 17)

Det er altså slik at studenter ved typiske disiplinutdanninger ikke opplever en like sterk tilknytning til arbeidslivet. Det er dermed ikke sagt at det ikke finnes mange arbeidslivsrelevante aktiviteter på disse programmene, men det kan kanskje antas at disse ikke kommuniseres eller synliggjøres tydelig nok for studentene, særlig med tanke på å adressere den direkte relevansen for arbeidslivet etter studiene. For eksempel så har masterprogrammet i sosialantropologi et semester med obligatorisk feltarbeid og i rapporten fremheves dette av komitéen som noe som fremmer arbeidet med arbeidslivsrelevans:

Det er en styrke at studieprogrammet har et semester med obligatorisk feltarbeid, der studieprogrammet legger vekt på at studentene får mulighet til å utvikle både fagspesifikke og generiske ferdigheter. Dette fremmes ytterligere ved at forberedelser og etterarbeid til feltarbeidet er integrert gjennom hele studieprogrammet. Videre oppgir studieprogrammet at de i den øvrige undervisningen kombinerer fagspesifikk kunnskap med trening av generiske ferdigheter slik som kritisk tenkning, kommunikasjon, prosjektutvikling og samarbeid. (s. 63-64)

Til tross for feltarbeid og flere andre arbeidslivsrettede tiltak viser likevel tall fra Studiebarometeret at studentene ikke oppfatter koblingen til arbeidslivet i særlig stor grad. I tall fra 2018/19 er det ingen som gir mer enn tre av fem poeng på spørsmål om de har fått god informasjon om relevante bedrifter/yrker og hvordan kompetansen deres kan brukes i arbeidslivet. Det er sannsynlig å anta at en mer målrettet og strategisk innsats på emne- og studieprogramnivå når det gjelder bevisstgjøring og synliggjøring av arbeidslivsrelevans for studentene vil kunne bære frukter. Når det er sagt så vil det selvsagt variere mellom disiplinfaglige studieprogrammer hvor mange arbeidslivsrelevante aktiviteter som finnes, kvaliteten på disse og i hvilken grad disse kommuniseres godt nok eller ikke til studentene.

Se hele den oppsummerte selvevalueringen og vurderingen av masterprogrammet i sosialantropologi på s. 63-65 og som vedlegg til saken.

Samfunnsrelevans som tilleggdimensjon

Rapporten peker på at arbeidslivsrelevansbegrepet grenser opp mot andre begreper, som samfunnsrelevans og yrkesrelevans, og at disse grensegangene ikke er opplagte. Videre er en av fem sentrale dimensjoner ved arbeidslivsrelevans som trekkes frem, at samhandling med både samfunns- og arbeidsliv er essensielt for å sikre arbeidslivsrelevans i studier. I tillegg sier en av dimensjonene at det ikke er slik at lærestedene nødvendigvis skal svare på arbeidslivets umiddelbare behov, men ha et langsiktig perspektiv (s. 8).

Bachelorprogrammet i filosofi ser ut til å legge seg på tilsvarende linje i store deler av sin selvevaluering. For eksempel har de lagt vekt på en rekke distinksjoner knyttet til relevansbegrepet, som for eksempel faktisk vs. opplevd relevans som handler om at studentene kanskje ikke ser relevansen av kunnskapen de lærer *før* de har kommet i jobb. Videre sier de at hvilken utdanning studentene får er med på å påvirke nettopp arbeidslivet, altså et kortsiktig vs. langsiktig perspektiv.

Et annet aspekt som nevnes er arbeidslivsrelevans vs. samfunnsrelevans: En argumentasjon som handler om at siden arbeidslivet er en del av samfunnet, kan man argumentere for at et samfunnsrelevant studieprogram også er arbeidslivsrelevant. Komitéen sier følgende om dette:

Komitéen mener det er et smart grep å løfte frem samfunnsrelevans som en bredere kontekst for diskusjonen om arbeidslivsrelevans, og studieprogrammet ser ut til å vektlegge arbeidslivsrelevans i selve undervisningen nettopp gjennom bruk av samfunnsrelevante problemstillinger og styrking av fagspesifikke og generiske ferdigheter gjennom konkrete øvelser. Dette er en god måte for studentene å tydeliggjøre utdanningens anvendelse (s. 70)

Studieprogrammet oppgir ikke å ha utstrakt kontakt med utdannede bachelorkandidater, og det finnes derfor ikke mye informasjon om hvor kandidatene deres faktisk ender opp med å jobbe etter endt utdanning.

Se hele den oppsummerte selvevalueringen og vurderingen av bachelorprogrammet i filosofi på s. 69-71 og som vedlegg til saken.

Hovedfunn – konklusjoner og anbefalinger

Evalueringen innleder med en beskrivelse fra den sakkyndige komitéen om hva som oppleves som hovedinntrykk og konklusjoner:

Komiteens overordnede konklusjon er at studieprogrammene jobber i ulik grad for å styrke arbeidslivsrelevans, og flere av studieprogrammene som har inngått i evalueringen, har et stort utviklingspotensial når det gjelder å revurdere hvordan undervisning av fag også kan styrke arbeidslivsrelevans. Studieprogrammene bør i større grad planlegge for arbeidslivsrelevans i sammenheng med den faglige utdanningen og ikke som en sidegeskjeft som kun sikres ved særskilte tiltak. (s. ii)

Komitéens videre hovedkonklusjoner

Unødvendig motsetning mellom fag og arbeidslivsrelevans

De fleste studieprogrammene i evalueringen reflekterer godt rundt arbeidslivsrelevans, men implementerer samtidig arbeidslivsrettede tiltak som i for liten grad er koblet til det faglige. Studieprogrammene burde i større grad legge vekt på hvordan sider ved deres faglige aktivitet bidrar til arbeidslivsrelevans og hvordan nye tiltak for å sikre arbeidslivsrelevans også kan styrke utdanningen i faget.

Variasjon i tiltak er en forutsetning for god arbeidslivsrelevans

Studieprogrammene viser en stor variasjon av arbeidslivsrelevante tiltak som henger sammen med faglige tradisjoner. Mangelen på en systematisk tilnærming viser likevel at studieprogrammene har et potensiale for å ta i bruk et bredere spekter av tiltak for å sikre arbeidslivsrelevans på en måte som bidrar til økt faglig kvalitet.

Få tiltak for å fremme studenters kunnskap om egen læring og kompetanse

Et gjennomgående trekk er at arbeidslivsrelevansen av forskningsbasert, faglig kunnskap er underkommunisert i flere studieprogrammer. Gjennom å legge til rette for at studentene får økte

kunnskaper om egen kompetanse og læring kan studieprogrammene bidra til at studentene gjør mer kvalifiserte valg av studieløp, får bedre studieprestasjoner, får bedre kunnskap om arbeidsgiveres perspektiver og bedre kan formidle relevansen av egen kompetanse.

Få studieprogrammer jobber systematisk med kvalitetssikring av arbeidslivsrelevans

Studieprogrammene virker i liten grad å inkludere arbeidslivsrelevans i sitt systematiske kvalitetsarbeid, og det fremstår som at studenter og eksterne aktører sjelden inkluderes i dette arbeidet. Dette gjør at studieprogrammene mangler både kvantitativ og kvalitativ kunnskap som er en forutsetning for å gjennomføre, analysere og utvikle arbeidslivsrettede tiltak på en ressurseffektiv måte.

Få studieprogrammer har gode og tydelige mål og strategier

Til tross for at flere av studieprogrammene viser reflekterte holdninger og flere eksempler på gode tiltak, har få studieprogrammer formulert mål og strategier spesifikt rettet mot å fremme arbeidslivsrelevans. Begrenset tilgang på ressurser gjør at gode mål og strategier er viktige for å kartlegge og sikre god utnyttelse av de ressursene som studieprogrammene har. Uten gode mål blir det også uklart hvordan studieprogrammet er arbeidslivsrelevant, både for ansatte og for studenter.

Spenning mellom aktører på ulike nivåer

Flere av studieprogrammene opplever en motsetning mellom tiltakene de ønsker å gjennomføre for å fremme arbeidslivsrelevans og overordnede mål og initiativer fra fakultetet og ledelsen ved lærestedet de er tilknyttet. Videre, på grunn av begrenset tilgang til ressurser, opplever de det som utfordrende å samtidig imøtekomme krav i lov og forskrifter, faglige ambisjoner, publiseringskrav, kreative og innovative forsøk, innføring av praksisemner, ønsker om etablering av gode sosiale miljøer og eksterne samarbeider osv. I en slik situasjon er det vanskelig for studieprogrammene å prioritere å utvikle, gjennomføre og analysere gode lokalt tilpassede tiltak som fremmer arbeidslivsrelevans på en måte som både styrker studentenes læringsutbytte og samtidig tilgodeser øvrige krav og nødvendige mål.

Anbefalinger

Basert på konklusjonene kommer komiteen med 24 spesifikke anbefalinger rettet mot Kunnskapsdepartementet med underliggende etater, læresteder og studieprogrammer. Disse anbefalingene blir delt opp i følgende hovedområder:

- **Tilrettelegging for økte satsinger på arbeidslivsrelevans:** Anbefalingene er i stor grad rettet mot Kunnskapsdepartementet og handler om tiltak som gir studieprogrammene handlingsrom til å planlegge, utvikle, gjennomføre og analysere tiltak retta mot arbeidslivsrelevans.
- **Utvikling av kunnskap om arbeidslivsrelevans:** Anbefalingene er rettet mot aktører på alle nivå og er ment å styrke et kunnskapsgrunnlag som er relevant for å kunne utvikle og identifisere gode og faglig tilpassede arbeidslivsrettede tiltak.
- **Undervisning for å sikre arbeidslivsrelevans i utdanning:** Anbefalingene er rettet mot studieprogrammer og handler om å trene opp ferdigheter for arbeidslivsrelevans og sikre sammenheng mellom fagspesifikke og generiske ferdigheter.

- **Studenters kunnskap om egen læring og kompetanse:** Anbefalingene er rettet mot læresteder og studieprogrammer og er ment å legge til rette for at studenter skal opparbeide seg kunnskap om og trening i å bruke arbeidslivsrelevante kompetanser i studiet.
- **Kvalitetssikring:** Anbefalingene er rettet mot Studiebarometeret, læresteder og studieprogrammer og er ment å bidra til å innarbeide systematisk innsamling av relevant kunnskap og legge til rette for en anvendelse av denne kunnskapen i kvalitetsarbeidet.
- **Mål og strategier for arbeidslivsrelevans:** Anbefalingene er rettet mot læresteder og studieprogrammer og er ment som hjelp til å sikre god samhandling mellom aktører i og utenfor studieprogrammer når det gjelder arbeidet med å fremme arbeidslivsrelevans.
- **Strukturelle tilpasningsområder:** Anbefalingene er rettet mot NOKUT, Lånekassen og Unit og er ment å legge til rette for god satsing på arbeidslivsrelevans blant studieprogrammer i disiplinutdanninger, som resulterer i en reell kvalitetsutvikling.

Samtlige anbefalinger finnes i kapittel 6.2 på s. 104.

Arbeidslivsrelevans ved UiB

[UiB sin handlingsplan for kvalitet i utdanning for 2017-2022](#) adresserer arbeidslivsrelevans i innsatsområde A som handler om at UiB sine studieprogrammer skal ha høy kvalitet, være relevante og forskningsbaserte. Her sier delmål 4 at «Samspill med samfunn og arbeidsliv skal sikre relevans i utdanningene» og et av punktene heter at vi skal «Etablere i alle studieprogram mekanismer for å involvere relevante samfunnsaktører i utviklingen av utdanningene». Arbeidslivsrelevans er også trukket frem som et foreslått prioritert fellestiltak for 2021 i sak *55/20 Oppfølging av Handlingsplan for utdanningssak – status og videre oppfølging*.

Videre sier [Studiekvalitetsmeldingen 2019](#) mye om arbeidslivsrelevans. Det samfunnsvitenskapelige fakultet trekker blant annet frem synliggjøring av arbeidslivsrelevans i utdanningene som et tiltak for forebygging av frafall. I tillegg pågår det mange aktiviteter på fakultets- og instituttnivå i tillegg til sentrale fellestiltak hvor status ble presentert i [sak 40/20 30.9.2020](#).

Arbeidslivsrelevans er med andre ord et prioritert satsingsområde på UiB. Utdanningsutvalget bes om å svare på drøftingsspørsmålene på bakgrunn av dette og i lys av funnene i denne evalueringsrapporten.

Spørsmål til drøfting

1. Hvilke av NOKUT-rapportens konklusjoner og anbefalinger mener Utdanningsutvalget er spesielt relevante for UiB å jobbe videre med, både på studieprogram- og emnenivå?
2. Hvordan kan UiB samtidig jobbe med å fremme studenters kunnskap om egen læring og kompetanse, både på studieprogram- og emnenivå?

Ephorte:

Sak 59/20 Rekruttering masterprogram

Drøftingssak

Notat
Til: Utdanningsutvalget
Fra: Studieavdelingen
Møte: 3.desember 2020

Bakgrunn

UiB opplevde i år søkerrekord til masterutdanningene, med over 7000 søkere til de 1253 studieplassene på toårige masterprogram (M2). Endelig tall høsten 2020 viser at 1225 studenter har møtt til studiene. Kun et fåtall av studieprogrammene hadde søkere på venteliste. Med normalt førstesemesterfrfall kan vi anta at ca. hundre av disse studentene ikke lenger er aktive til våren 2021. Situasjonen er mest kritisk for Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet, hvor hver fjerde studieplass kan bli stående ubrukt med mindre det tas opp nye studenter til kommende vårsemester.

Det å rekruttere søkere til masterutdanninger har en del særegne utfordringer, sammenlignet med grunnstudiene. I 2019 var det totalt over 120 000 elever som fulgte et studieforberedende løp i videregående utdanning, og tall fra SSB⁴ viser at ca. 87,5 prosent av disse fullfører innen fem år, og har da oppnådd generell studiekompetanse. Dette gir kvalifiserende kompetanse til å fortsette på 60 prosent av de grunnstudiene som lyses ut gjennom Samordna opptak. I tillegg kan søkere kvalifisere seg på andre måter, både gjennom å bygge videre på yrkesutdanning, gjennomføre fagskoleutdanning eller kombinere utdanning og praksis. For UiBs del sikrer dette at det er godt med kvalifiserte søkere på de fleste utdanningene, som igjen bidrar til konkurranse om plassene og økt opptaks kvalitet.

For masterutdanninger er bildet annerledes. Opptaksgrunnlaget er en fullført bachelorutdanning, som oftest med en spesialisering innenfor et begrenset fagområde. Kravene til spesialisering bidrar til at mange grunnutdanninger i realiteten ikke kvalifiserer for mer enn en bestemt masterutdanning, og da gjerne på samme lærested som bachelorutdanningen er tatt.

Ser vi på antallet studieplasser UiB disponerer på toårige masterprogram, er det ikke veldig mye lavere enn det totale antallet bachelorkandidater vi utdanner hvert år. Dette betyr at vi er avhengig av kvalifiserte eksterne søkere for å fylle studieplassene. Denne saken ønsker å belyse de spesifikke utfordringene som preger rekrutteringen til masterprogrammene:

- Dårlig rekruttering av eksterne søkere, med lav møttandel
- Få kvalifiserte eksterne søkere
- Avhengigheten av egen bachelorkandidatproduksjon for å sikre nok kvalifiserte søkere
- Begrenset rekruttering av internasjonale søkere

Masteropptaket ved UiB er i hovedsak sentralisert ved Studieavdelingen, og administreres derfra. Unntaket er opptakene til toårige masterstudier ved Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) og Det juridiske fakultet (JUR). Disse opptakene skiller seg ut på ulike måter. Det toårige masterprogrammet i rettsvitenskap tilbys kun til eksterne søkere med bachelorgrad fra UiA, UiS eller HiNN (Lillehammer). Ved KMD gis det opptak etter opptaksprøver og preges av et internasjonalt miljø. Begge fakultetene fyller studieplassene. Saken vil derfor fokusere på masteropptaket til de andre fakultetene.

⁴ <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/vgogjen>

Eksterne søkere – lavere andel er kvalifisert, og færre møter

I denne sammenhengen velger vi å kategorisere søkers nasjonalitet på bakgrunn av hvor de har utdanningsbakgrunnen sin fra. En norsk søker vil derfor forstås som en søker med grunnutdanning (bachelor eller tilsvarende) fra et norsk lærested. Med «intern» menes søkere som har grunnutdanningen fra UiB, mens søkere med grad fra et annet lærested omtales som «eksterne».

Tabell 1 viser en fordeling av interne og eksterne søkere med grad fra et norsk lærested. Bakgrunnen for tallene er elektroniske resultater som UiB mottar i forbindelse med saksbehandlingen av søkere. For en del søkere har vi ikke informasjon på denne formen, og de er i tabellen betegnet som «ingen informasjon». En stor del av denne gruppen har ikke oppnådd noen grad, og er derfor ikke kvalifisert. I tillegg vil en del søkere ha utdanning tatt ved lærested i inn- og utland som ikke har sendt over resultater elektronisk. Det vi kan si er at kun 17 prosent av denne gruppen var registrert ved UiB våren 2020. Bak tallet skjuler det seg altså i hovedsak eksterne søkere.

Tabell 1 Fordeling av søkere til masterutdanninger ved UiB, 2020 (Kilde: FS)

Lærested B3-grad	Prosentandel av kvalifiserte søkere	Prosentandel av alle søkere	Antall søkere
Ekstern	46 %	45 %	1726
UiB	38 %	28 %	1061
Ingen informasjon	16 %	27 %	1037
Totalt	100 %	100 %	3824

Mens 83 prosent av søkere med bachelorgrad fra UiB er kvalifisert til studiet de har som høyeste prioritet, er det tilsvarende tallet kun 61 prosent for søkere fra andre læresteder.

Tabell 2 Prosentandeler av kvalifiserte og ikke-kvalifiserte søkere 2020, førsteprioritet (Kilde: FS)

Lærested B3-grad	Kvalifisert	
	Ja	Nei
Eksterne lærested	61 %	39 %
UiB	83 %	17 %
Ingen informasjon	35 %	65 %
Totalt	60 %	40 %

Det er også store fakultetsvise forskjeller: Ca. to tredjedeler av de eksterne søkerne er kvalifisert ved PS og MED, mens det ved SV kun gjelder halvparten.

Tabell 3 Prosentandel kvalifiserte førsteprioritetssøkere, 2020 (Kilde: FS)

Lærested B3-grad	Fakultet / Prosentandel kvalifisert				
	HF	MED	MN	PS	SV
Eksterne lærested	63%	66%	56%	69%	50%

UiB	95%	84%	82%	76%	80%
Ingen informasjon	46%	47%	29%	48%	21%
Totalt	72%	62%	55%	66%	53%

Dette er som forventet: B3-utdanninger er bygget opp for å kvalifisere for videre masterstudier ved samme lærested, men dette kan samtidig hindre mobilitet mellom lærested. Eksterne søkere kan ha feil bakgrunn, men det trenger ikke bety at de har en irrelevant bakgrunn. I mange tilfeller er det enkeltmangler i spesialiseringen som hindrer at de er kvalifiserte. Samtidig vil en ensidig diskusjon om smale eller brede kvalifikasjonskrav lett bli en forenkling. Det viktige er å forstå at opptakskrav har en kostnad i form av at de diskvalifiserer søkere. Dette kan sikre at nye studenter har en relativt ensartet faglig bakgrunn, men det kan komme i konflikt med behovet for å fylle studie plassene.

I sak til Universitetsstyret (114/20) trekkes det frem at det var 25 studie plasser i biologi og molekylærbiologi som sto tomme etter høstopptaket. 25 tomme studie plasser over to år tilsvarer et bortfall i kandidat- og resultatmidler på inntil 4,5 millioner kroner. Samtidig som plassene sto ubrukte, var kun 36 prosent av søkerne med bachelorgrad fra de tre andre BOTT-universitetene kvalifisert til disse studiene. Her trenger vi å se grundigere på årsakene. UiO, NTNU og UiT er store breddeuniversiteter som UiB ellers har mye til felles med. Er kandidatenes kvalifikasjoner virkelig så forskjellige?

På programnivå ser vi også utslag. Tabellen viser kun eksempler, men det viser at søkere og studieprogram i noen tilfeller ikke møtes.

Tabell 4 Unike lærested blant søkere til noen studieprogram (eksempel)

Studieprogram	Unike lærested blant søkere	Unike lærested blant kvalifiserte søkere
Samfunnsøkonomi	18	4
Engelsk	11	9
Helse og samfunn	17	15

Alt er likevel ikke UiBs «feil». Vi vet at en rekke søkere fra høgskoler er i en situasjon der de ikke har tilbud om å gå videre til masternivået på samme lærested. Hvilke muligheter har en ferdig bachelorkandidat innen økonomi og jus, eiendomsmegling eller reiselivsledelse? Bør UiB legge om profilen på en masterutdanning i samfunnsøkonomi for å gi innpass for studenter med bakgrunn fra økonomi og ledelse fra BI eller HVL?

Neste utfordring er å få kvalifiserte søkere til å takke ja til studie plassen og stille ved studiestart. Totalt møter ca. 45 prosent av søkerne som får tilbud, men det er store forskjeller basert på hvor søkeren har bachelorgraden fra. Kun hver fjerde eksterne søker som fikk tilbud møtte til studiestart. Når vi da ser i tabell 1 at fire av ti eksterne søkere ikke er kvalifisert, betyr det i sum at vi trenger mange eksterne søkere for å fylle hver plass.

Tabell 5 Prosentandel av de som får tilbud om studie plass som møter til studiestart, fordelt på lærestedet søker tok B3-utdanning (Kilde: FS)

Lærested B3-grad	Prosentandel av de som får tilbud om plass som møter til studiestart					
	UiB	HF	MN	MED	PS	SV
UiB	66 %	72 %	85 %	54 %	50 %	59 %

UiO	23 %	40 %	36 %	17 %	16 %	9 %
UiT	27 %	25 %	36 %	22 %	29 %	20 %
NTNU	20 %	45 %	25 %	32 %	8 %	19 %
HVL	34 %	86 %	39 %	24 %	31 %	29 %
Alle eksterne lærested	27 %	45 %	37 %	21 %	23 %	21 %

Mye av problemet ligger i fraværet av et nasjonalt, samordnet masteropptak. Vi kan anta at mange søkere har søkt ved flere lærested, og mottar mer enn ett tilbud om studieplass. Spørsmålet da er om UiB når opp i konkurransen når det kanskje innebærer å flytte på seg geografisk. Dette gjør det vanskelig både å estimere hvor mange tilbud man bør sende ut, og hvor mange som kommer til å møte. Suppleringsopptak er en teoretisk mulighet, men vi vet av erfaring at det er vanskeligere å fylle studieplasser tett opp til studiestart, ikke minst for søkere som er etablert på andre steder av landet. Det forutsetter også at det er ventelister å hente søkere fra, noe som ikke er situasjonen på en rekke program.

Summen av dette tyder på at det er begrenset regional og nasjonal mobilitet i forbindelse med masteropptaket. I en del tilfeller kan rekrutteringsgrunnlaget være godt og bredt, men det er likevel vanskelig å få søkere til å flytte på seg.

Interne søkere – avhengig av gjennomføring i bachelorutdanningene

I en slik kontekst blir intern rekruttering viktig, og en forutsetning er da at antallet som fullfører en bachelorgrad ved UiB holdes på et stabilt, høyt nivå. Om vi ser på forholdet mellom antallet studieplasser og antallet bachelorkandidater oppnådd det foregående året, ser vi store forskjeller mellom fakultetene. Mens SV utdannet dobbelt så mange B3-kandidater som de har studieplasser på M2, ligger MN langt under. MED (og PS) er til dels i en særstilling, siden de langt på vei har program som retter seg mot eksterne søkere. MN er på sin side avhengig av mobilitet fra andre steder for å fylle plassene.

Tabell 6 Antall studieplasser og kandidater med fullført grad (Kilde: FS/DBH)

Fakultet	Studieplasser M2	Oppnådde grader (B3) 2019 høst og 2020 vår
HF	185	271
MN	383	281
MED	120	43
PS	157	135
SV	290	607
I alt	1135	1337

På bakgrunn av opptakstall til grunnstudiene, ser vi at det er tatt opp flere studenter til bachelorprogrammene i 2019 og 2020, men for MN er det en synkende tendens frem mot 2019. Dette er effekten av R2-kravet i matematikk som ble innført i 2018. Færre kvalifiserte søkere betyr færre møtte studenter.

Tabell 7 Antall nye studenter møtt på treårige bachelorprogram, 2016 - 2020. (Kilde: FS)

Fakultet	Antall studenter møtt				
	2016	2017	2018	2019	2020
HF	650	708	702	736	797
MN	588	578	523	455	634
MED	88	67	70	74	80
PS	210	212	220	224	230
SV	939	980	959	1 053	1 049
I alt	2 475	2 545	2 474	2 542	2 790

Mindre startkull kan motvirkes av at færre studenter slutter på studiet. Tabell 8 viser at det er en liten nedgang i andelen som faller fra etter første studieår i B3-studiene. Semesternummer 3 indikerer her hvor mange som ikke er registrert på samme program høstsemesteret etter at de fikk opptak. Noe av bakteppet er naturligvis at dette er høsten 2020 for 2019-kullet, altså semesteret etter at de omfattende koronatiltakene ble iverksatt. Pandemien har i stor grad satt alternativ til studier på vent for mange, og vi har sett at gjennomføringen har gått opp. Ser vi på semester nummer 2 (vårsemesteret etter opptak), er tallet for 2019-kullet mer på linje med tidligere år (13 prosent). Vi beholdt altså en større andel av bachelorkullet 2019 etter første studieår.

Tabell 8 Prosentandel av bachelorkull som har falt fra studiet (Kilde: STAR)

Semesternr	Prosentandel av startkull som har falt fra studiet						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1 ⁵	1,7 %	1,8 %	2,2 %	1,4 %	1,6 %	1,3 %	1,1 %
2	17,5 %	13,9 %	13,6 %	13,3 %	13,2 %	14,5 %	13,0 %
3	36,4 %	35,8 %	35,1 %	35,2 %	32,6 %	34,4 %	30,2 %
4	41,1 %	40,5 %	38,7 %	38,6 %	36,3 %	38,1 %	
5	48,7 %	46,4 %	45,1 %	44,8 %	42,7 %	43,4 %	
6	50,4 %	47,2 %	46,2 %	45,9 %	43,1 %		
7	54,0 %	50,9 %	50,6 %	49,9 %	48,2 %		

Tall utarbeidet i forbindelse med studiekvalitetsmeldingen (UU-sak 49/20) viser at B3-kullet som startet høsten 2019 i snitt produserte 43,5 studiepoeng i løpet av det første året. Også dette forsterker en allerede tydelig positiv trend, og var 2,2 studiepoeng mer enn året før.

Utenlandske søkere – stanset av restriksjoner

En siste viktig årsak til at studieplassene ikke ble fylt i år var et tilnærmet bortfall av nye internasjonale studenter. Basert på antallet tilbud som ble gitt, og hvor mange som takket ja til studieplassen, ville vi i et normalår kunne sett for oss ca. 150-200 nye studenter fra utlandet. Med bakgrunn i de restriksjonene som eksisterte fikk denne gruppen flere valgmuligheter, fra fysisk oppmøte eller digitalt førstesemester,

⁵ Frafall for første semester er søkere som er tatt opp og ikke møter i første semester, men møter i et senere semester. I praksis vil dette være søkere med permisjon. I STAR er disse knyttet mot startkull selv om de ikke møtte første semester.

til utsatt studiestart eller reservert studieplass. Av totalt 224 studenter, valgte 80 prosent å utsette studiet til våren eller høsten 2021. Et usikkerhetsmoment er hvor mange av disse som faktisk kommer til å møte. Erfaringer fra grunnstudiene er at bortfallet er stort.

Vi står nå på terskelen for et nytt internasjonalt opptak, og MN har allerede signalisert at de ikke ønsker å lyse ut studier for søkere utenfor EU/EØS. Bakgrunnen er både at arbeidet med søkerne er ressurskrevende og gir få kvalifiserte søkere, men også at koronasituasjonen gjør det uvisst i hvilken grad det vil være mulig å ta imot internasjonale søkere neste studieår.

Bredde eller spesialisering?

Utdanningsutvalget har tidligere drøftet forholdet mellom bredde i bachelorgraden og spesialisering som opptakskrav for masterprogram (sak 52/19 og 64/19). Arbeidslivet etterspør analytisk tenkning, kreativitet, innovasjon og aktiv læring. Studentene oppfordres til å gjennomføre studieopphold i utlandet, og praksis tas i bruk i stadig flere studieprogram. I tillegg skal det ligge en faglig fordypning i graden, ikke minst for å sikre at studenten kan gå videre til masternivået. At så mange elementer skal inngå i bachelorgraden er utfordrende. En sterk grad av spesialisering i bachelorprogrammene vil sikre at søkere som tas opp har en relativt homogen faglig kunnskap. Men den samme spesialiseringen gjør at det for mange bachelorkandidater kun er en vei videre: ett spesifikt masterprogram, og da gjerne på samme lærested. Dette fører til at en del studier i realiteten oppleves som femårige integrerte program, med mulighet til å hoppe av etter de første tre årene. I tillegg svekker det muligheten til å rekruttere på tvers av program.

Spørsmål til drøfting

- Hvilke utfordringer ser fakultetene i arbeidet med rekruttering av søkere til egne masterprogram?
- Hvordan kan det legges til rette for at et bachelorprogram kan kvalifisere for opptak til flere masterprogram?

**Sak 60/20 Tiltak for oppfølging av studenter under
koronapandemien – Rapport fra ekspertgruppe**

Notat fra Studieavdelingen

Drøftingssak

Notat

Til: Utdanningsutvalget

Fra: Studieadministrativ avdeling

Møte: 3. desember 2020

Bakgrunn

Kunnskapsdepartementet har ledet en ekspertgruppe som har vurdert og anbefalt tiltak for oppfølging av studenter ved fagskoler, høyskoler og universitet under koronapandemien.

Lærstedene var helt stengt for studentene fra 12. mars til 26. april. Deretter ble lærstedene åpnet delvis i flere omganger i perioden 27. april til 15. juni. Fra 15. juni ble de gjenåpnet, forutsatt at regler og anbefalinger om smittevern kan følges. Nasjonale regler og anbefalinger om smittevern innebærer likevel i praksis at institusjonene må begrense tilgangen for studenter og ansatte. I tillegg har lokal smittesituasjon og lokale smitteverntiltak medført at enkelte institusjoner periodevis har måttet stenge, eller begrense tilgang for studenter og ansatte sterkt. Situasjonen har vært og er fortsatt krevende for studentene, faglig så vel som sosialt og psykososialt. Nå som smittespredningen er tilbake på et relativt høyt nivå, og det ser ut til å være en situasjon som vil vedvare, er det behov for å vurdere ytterligere tiltak for å møte situasjonen.

Ekspertgruppen leverte sin rapport 23. november. Gruppen har medlemmer fra Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet, Universitets- og høyskolerådet og Fagskolerådet. Norsk studentorganisasjon, ANSA, Organisasjon for norske fagskolestudenter og samskipnadsrådet har deltatt på alle møter.

Gruppens anbefalinger til universitets- og høyskolesektoren

Samarbeid, planlegging og informasjon

- Utdanningsinstitusjonene bør systematisere informasjonsflyten til studentene.
- Utdanningsinstitusjonene og studentsamskipnadene bør fortsette å samordne seg.
- Institusjonene, samskipnadene og studentene bør sammen planlegge helhetlig oppfølging.
- Fagskolene og studentsamskipnadene bør vurdere å utvide sitt samarbeid.

Undervisning, studietilbud og eksamen

- Alle studenter bør sikres jevnlig adgang til fysisk undervisning og tilstedeværelse ved lærstedene, med mindre smittesituasjonen er ute av kontroll.
- Undervisningen bør bli mer studentaktiv og undervisere bør få mer kompetanse i digital undervisning.
- Frivillige tiltak er ikke nok – undervisning må fange opp alle.
- Utdanningsinstitusjonene bør vurdere å bruke mentorer, seminargrupper e.l. mer aktivt.
- Institusjonene bør ha beredskap for digital undervisning og eksamen våren 2021.

Læringsmiljø, sosiale tilbud og helsetilbud

- Det bør opprettes en nasjonal kanal for innspill og erfaringsdeling om tilbud til studentene.
- Sosiale lavterskeltilbud er svært viktige for læringsmiljø og sosialt liv.
- Samskipnadene og studentidretten bør tilby alternative treningstilbud til studentene.
- Institusjonene, samskipnadene og studentorganisasjonene bør ha tiltak som gir studentene struktur i studiehverdagen med sosiale møtearenaer.
- Institusjonene og studentene bør gå sammen om en markering av studiestart for vårsemesteret.
- Studentsamskipnadene og kommunen må gi god tilgang til psykisk helsehjelp.

Det vises i rapporten også til UiBs arbeid med portalen [«Vær god mot deg selv»](#), som inneholder oversikt over tilbud som letter studentenes situasjon under pandemien.

Ekspertgruppen legger til grunn at et slikt tilbud, som i tillegg legger til rette for fremme av nye tilbud og erfaringsdeling, bør finnes på nasjonalt nivå. Det pekes på at UiBs portal har potensial til å utvikles videre som et nasjonalt tilbud.

Rapporten er i sin helhet lagt ved saksdokumentene.

Drøftingsspørsmål

Hvilke av de foreslåtte tiltakene fra ekspertgruppen bør UiB prioritere i vårsemesteret 2021?

Saken legges fram for Utdanningsutvalget til drøfting

UNIVERSITETET I BERGEN

Universitetets Utdanningsutvalg

Ephorte:

**Sak 61/20 Kortrapporter fra DigiTrans om studenters og
underviseres opplevelser av studie- og
undervisningssituasjonen etter nedstenging som
følge av Covid-19**

Orienteringssak

Notat

Til: Utdanningsutvalget

Fra: Studieavdelingen

Møte: 3. desember 2020

Bakgrunn

12. mars 2020 ble det kunngjort en nasjonal nedstengning av Norge, for å bekjempe COVID-19-pandemien. Universitetet i Bergen (UiB) svarte med å flytte all undervisning over på digitale flater. For å lære mer om hvordan endringene har påvirket undervisnings- og studiesituasjonen tildelte UiB midler til forskningsprosjektet DigiTrans-prosjektet, ledet av SLATE (Centre for the Science of Learning and Technology).

De har gjennomført to undersøkelser, en rettet mot studenter og en mot ansatte. Det er utarbeidet to preliminære kortrapporter basert på undersøkelsene:

- Studentenes opplevelse av studiesituasjonen etter nedstengingen av UiB grunnet COVID -19:

https://uploads-ssl.webflow.com/5c486a0cc604e5caea14478f/5f68721532e59f6b2acb887f_Kortrapport%20Studenter%20UiB%20Sept%202020.pdf

- Underviseres opplevelse av undervisningssituasjonen etter nedstengingen av UiB:

<https://slate.uib.no/news/den-andre-slate-rapporten-fra-digitrans-prosjektet-er-publisert>

Nedenfor følger en kort oppsummering for hver av de to rapportene.

Studentenes opplevelse av studiesituasjonen

Studentundersøkelsen undersøker hvordan omleggingen til digitale flater våren 2020 som følger av COVID-19 pandemien, har påvirket undervisnings- og studiesituasjonen. 4064 studenter fra alle årskull og alle fakultetene deltok i undersøkelsen.

Funnene viser at det er flere aspekter ved studiesituasjonen som har vært vanskelig for studentene etter nedstengingen både når det gjelder det å studere hjemmefra og det digitale undervisningstilbudet. Dette gjenspeiles også at mer enn hver femte student svarer at de ikke har fullført eller har vurdert å ikke fullføre alle emnene sine våren 2020.

Undersøkelsen viser at studentene opplever flere utfordringer relatert til manglende sosial kontakt. Majoriteten oppgir at mangel på sosialt studiefelleskap er den utfordringen flest studenter opplever ved å studere kun på digitale flater.

Funn:

Informasjon og overgangen til digital undervisning

- 76 % av studentene er helt eller litt enig i at UiB har gitt tilstrekkelig informasjon i omleggingen til digital undervisning. 49 % opplever imidlertid at informasjonen om den digitale undervisningen fra deres studieprogram har vært god.

- Majoriteten av studentene, 55 %, er fornøyde med UiB sin tilrettelegging og synes at UiB totalt sett har greid å tilrettelegge bra for digital undervisning. 15 % synes tilretteleggingen har vært dårlig.
- Et overveldende flertall av studentene, 96 %, svarer at de har utstyr og internett-tilgang til å delta i digital undervisning. 65 % av studentene er litt eller helt enig i at UiB har gjort nødvendige digitale verktøy tilgjengelig for deres studiehverdag. 69 % opplever Mitt UiB (Canvas) som en litt eller svært nyttig undervisningsplattform.
- De fleste studentene (88 %) opplever seg selv som kompetente nok til å delta i digital undervisning i deres emner. 74 % oppgir at de brukte to uker eller mindre til å bli vant til den nettbaserte undervisningen.
- 45 % av studentene er litt eller helt enig i at den digitale undervisningen i deres studieprogram har vært god, mens 31 % er litt eller helt uenige i denne påstanden.
- 13 % av studentene synes den digitale undervisningen har bidratt til at de har blitt (litt eller mye) mer aktivt involvert i undervisningen, mens 55 % opplever at de har blitt (litt eller mye) mindre aktivt involvert.

Sosial kontakt og samarbeid

- 63 % av studentene svarer at de har følt seg mer ensomme etter at UiB ble fysisk stengt, og 52 % svarer at de har hatt lite kontakt med andre mennesker etter at UiB ble fysisk stengt.
- 70 % opplever at de sosiale restriksjonene har påvirket studiehverdagen deres litt eller svært negativt.
- Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt UiB har bidratt til å opprettholde det sosiale studentfellesskapet, er 10 % litt eller helt enige i at UiB har bidratt til dette, mens 56 % er litt eller helt uenige.
- 22 % er litt eller helt enige i at det har blitt lagt til rette for samarbeid med andre studenter etter at UiB gikk over til digital undervisning, mens 51 % er litt eller helt uenige i dette. 11 % svarer at de samarbeider mer med andre studenter etter at UiB bleheldigital, mens 71 % svarer at dette er litt eller helt usant for dem.
- 40 % av studentene er litt eller helt enige i at det har blitt lagt til rette for veiledning fra underviserne etter at UiB ble fysisk stengt, mens 36 % er litt eller helt uenige i dette. 55 % av synes det har vært vanskelig å studere hjemme, mens 42 % synes det går har gått greit.
- 55 % av studentene synes UiB totalt sett har greid å tilrettelegge litt eller svært bra for digital undervisning etter den fysiske stengingen
- 20 % av studentene svarer at det er litt eller helt sant for dem at de ikke har fullført eller har vurdert å ikke fullføre alle emnene sine våren 2020 på grunn av den fysiske stengingen av UiB, mens 76 % svarer at dette er litt eller helt usann for dem.

Underviserens opplevelse av undervisningssituasjonen etter den fysiske stengingen av UiB grunnet COVID-19

483 undervisere deltok i spørreundersøkelsen, 46 % kvinner og 49 % menn.

Informasjon og støtte

- 80 % av underviserne oppgir at de har brukt UiB sin nettside Koronavirus - informasjon for studenter og ansatte.

- 75 % er helt eller litt enig i at UiB har gitt tilstrekkelig informasjon om den fysiske stengingen som følge av korona-situasjonen, mens 14 % er uenig i dette. 59 % opplever at informasjonen om den digitale undervisningen fra deres studieprogram til studentene har vært god, mens 15 % er litt eller helt uenige i dette.
- 73 % mener at UiB har gjort nødvendige digitale verktøy tilgjengelig for deres undervisning, mens 64 % er litt eller helt enige i at UiB har tilbudt den tekniske støtten de trenger for å undervise digitalt. 47 % mener at UiB har tilbudt den pedagogiske/didaktiske støtten de trenger for å undervise digitalt, mens 58 % svarer at det er litt eller helt enige i at de har oversikt over hvilke støttefunksjoner UiB tilbyr for digital undervisning.
- Underviserne oppgir å ha benyttet seg mest av, følgende interne støttefunksjoner:
 - o UiB sin nettside: Koronavirus - informasjon for studenter og ansatte (74 %)
 - o Brukerveiledninger og oversikter over ulike programvarer på Mitt UiB (60 %), og
 - o Kollegaer med digital kompetanse (61 %)
 - o Webinar (35 %) og nettbaserte kurs (32 %)
- 68 % av underviserne har ikke benyttet eksterne støtteressurser.

Vurdering og digitale verktøy, inkl Mitt UiB (Canvas)

- 23 % av underviserne oppgir at vurderingsskalaen er blitt endret i alle emnene deres mens 10 % sier at vurderingsskalaen er blitt endret i noen av emnene. 32 % vurderte overgangen til digital vurdering som litt eller svært negativ, mens 10 % er svært positive til endringen.
- 93 % svarer at de har brukt undervisningsplattformen Mitt UiB etter at UiB fysisk stengte og 75 % opplever plattformen som litt eller svært nyttig. Funksjonene «Kunngjøringar», «filer», Meldingar» og «oppgåver» blir brukt av de fleste.
- 66 % svarer at de ser nye muligheter til å utvikle egen undervisningspraksis på grunn av disse erfaringene.
- 11 % av underviserne synes at den nettbaserte undervisningen har bidratt til at studentene har blitt litt eller mye mer aktivt involvert i undervisningen, mens 60 % synes at studentene har blitt litt eller mye mindre involvert.
- Undersøkelsen viser også hvilke undervisningsformer som er benyttet. Herunder har 60 % gitt studentene innleveringsoppgaver og/eller gitt tilbakemelding på studentoppgaver, 40-50 % har gitt veiledning, live-streamet, og/eller laget videopak av forelesninger.
- 80- 82 % av underviserne som oppgir å ha hatt labarbeid, feltarbeid eller profesjonspraksis, mener at dette har vært vanskelig å gjennomføre.

Å jobbe hjemmefra

- 60 % opplever at de sosiale restriksjonene har påvirket arbeidshverdagen deres negativt, mens 10 % mener dette har vært positivt for deres arbeidshverdag.
- Når det gjelder de utfordringer underviserne opplevde ved å jobbe hjemmefra, peker rundt halvparten på mangel på kontakt med studentene, mangel på kontakt med kollegaer og uklare grenser mellom arbeidstid og fritid som en utfordring. Andre utfordringer som er hyppig rapportert er mangel på god fysisk arbeidsplass hjemme (32 %), utfordringer knyttet til omsorg av barn pga. fysisk stengt barnehage/skole (24 %), og stress relatert til omstrukturering av emner (22 %).

- 62 % av underviserne synes UiB totalt sett har greid å tilrettelegge ganske (53 %) eller svært (9 %) bra for digital undervisning etter den fysiske stengingen, mens 13 % synes tilretteleggingen har vært dårlig.
- Hele tre fjerdedeler av underviserne opplever at arbeidsmengden deres har økt som følge av overgangen til nettbasert undervisning, og 42 % av underviserne oppgir at de i stor grad har endret undervisningen som følge av fjernundervisningen. En mulig sammenheng er at 45 % opplever at de har blitt pålagt for mye ansvar for omleggingen til digital undervisning. Kun 18 % svarer at digital undervisning gjør det lettere for dem å undervise.
- Selv om undervisere opplever at de behersker digital undervisning, opplever hele 65 % at de trenger mer opplæring i hvordan de kan undervise digitalt. Undersøkelsen viser også at 11 % oppgir at de ikke føler seg kompetente nok til å drive digital undervisning i deres emner.

I rapporten pekes det videre på at det er grunn til å tro at mange undervisere har gjort nye undervisningserfaringer våren 2020, tatt i betraktning at over 40 % oppgir at de i stor grad har *endret undervisningen* som følge av fjernundervisningen. Halvparten av underviserne svarer at de har blitt mer bevisst på egen undervisningspraksis på grunn av erfaringene fra våren 2020, og 66 % ser nye muligheter til å utvikle egen undervisningspraksis.

Det blir også trukket frem at det som i utgangspunktet har vært en krevende situasjon for både undervisere og studenter *kan* ha en gunstig innvirkning på framtidig undervisning der flere undervisere blir mer bevisst på egen undervisningspraksis og vil forsøke å videreutvikle undervisningen sin og ta i bruk nye digitale verktøy. Dette vil bli fulgt opp i en oppfølgingsundersøkelse.

Saken legges frem til **orientering**.